

SATVRNALIA LV

CIANI, DES. ERASMO ROTEROD. INTERPRETE.

Personæ, SACERDOS ET SATVRNVS.
SACERDOS.

IC MIHI Saturne, quādo tu quidē hoc tem-
pore regnare uideris, tibiꝑ & sacrificatum,
& litatum est à nobis, quid potissimum abs
te pro immolatis hostijs postulare debeam,
quod postulatum ferā: SATVR. Istud qui-
dem teipsum perpendere oportuit, quid ti-
bi foret optandum, nisi qui princeps sit, eun-
dem & uatē esse uis, ut norit, quid maxime

collubitum sit animo tuo petere. Cæterum ego, quantum facultas fe-
ret, non abnuam uotis tuis. SACER. Quin istud iam olim mihi per-
pensum est, desidero enim uulgaria ista, ac passim obuia, uidelicet o-
pes, multam auri uim, utꝑ uiris imperem, utꝑ multa possideā man-
cipia, uestes splendas ac delicatas, tum argentum & ebur, breuiter,
si quid est præterea rerum preciosarum. Hæc igitur mihi da optime
Saturne, ut & ipse non nihil emolumenti ex tuo sentiam imperio, né-
ue solus per omnem uitam earum rerum sim expers. SATVR. Illud
uide. Iam postulas, quod non est meæ potestatis, neꝑ enim mearum
partium est ista distribuere. Quare ne grauius feras, si quæ petis, nō
assequeris. Quin magis ista à Ioue postulato, quum ad eum imperij
uices redierint, id quod breui futurum est. Nam ipse præscriptis con-
ditionibus, rerum administrationē ab illo suscipio. Est autem uniuersum
imperium meum, septem duntaxat dierum, quorum si ius excelsit,
illico priuatus reddor, ac uelut unusquislibet de plebeia multitu-
dine. Nec tamen in his ipsis septem diebus serium quippiam, aut
publicum tractare mihi permissum est. Verum potare, inebriari, uoci

a 2 ferari,

puer Lucani
ctos, parim
smitis. No-
rū ur rideas,
s, homo tot
ū fluctibus
rit illud, seu
roduxerint,
Kaddis ani-
pedicas, & or
das. Maian.

ferari, ludere, certare tesseri, creare reges, famulos in cōuiuio adhibere, canere nudum, lasciuo corporis motu saltitare, nonnunquā & in gelidam aquam dare præcipitem, facie fuligine oblita. Hæc uti faciam permissum est. Cæterum magna illa, puta diuitias & aurum, Iuppiter ipse dilargitur, quibus illi uisum fuerit. SACER. Imò ne ille quidem Saturne admodum facile, ac lubēs id facit, adeo ut me iam uox defecerit, magno clamore hæc ab illo flagitantem. At is nihil prorsus audit, uerum ægidem obuibrans, ac fulmen intentans, toruūq; obtuens, pauefacit instantes. Quod si quando etiam annuerit alicui, diuitem quæ reddiderit, mirum quàm id nullo delectu facit, ut aliquoties præteritis probis, ac sapientibus uiris, sceleratis ac stultis hominibus opes offundat, uerberonibus atq; effœminatis, cuiusmodi sunt isti pleriq;. Quancūq; equidem cupio cognoscere, quænam sint ista tuæ potestati permissa. SATVR. Haud quacūq; parua, neq; omnino contemnenda, si quis uniuersum imperij uim expendat, nisi forte tibi paruum esse uideatur, ut in tesserarum ludo uincas, cumq; cæteris alea in unionem uoluatur, tibi senionem semper in summo latere ostendat. Nam hinc sibi pleriq; uictum parant, uel ad saturitatem usq;, quibus propitia ac secūda aspirarit tessera. Rursum alij nudi enatarunt, naue elisa, fracta ad tam minutum scopulum, puta aleam. Adde his, potando quæ maxime hilarescere, ac modulatus alio uideri canere in conuiuio. Præterea reliquis ministris in aquam præcipitatis (nam ea pæna est parum dextre ministranti) te & uictorem pronunciarī, atq; ei quem uiceris, præmia præripere. Uides nimirum quæ ingens sit bonum. Quemadmodum & illud, quū talo uictor solus omnibus rex præficeris, ut nō solum ipse non feras ulla ridicula imperata, uerū etiā ipse possis alijs imperare, huic ut turpe quiddā de seipso uociferet, illi ut saltet nudus, utq; sublata in humeros tibi cina, ter domū obambulet. An nō hæc quoq; munificentiæ meæ nō exiguæ sunt argumēta? Quid si causaberis regnū hoc nec uerū esse, nec stabile, inscite feceris, quū uideas me ipsum, qui ista dilargior, exigui tēporis imperiū tenere. Ex his igitur quæ meæ facultatis est præstare, Nēpe de taxillis, de regnando, de canendo, deq; reliquis, quæ modo recēsi, audacter quæ uoles petito, nihil ueritus, ne te ægide aut fulmine territer. SACER. Atqui istis nihil mihi est opus Titanum optime. Tu tamen illud mihi respondeas uelim, quod maxime cupiebam cognoscere. Quod si mihi dixeris, satis magnam gratiam pro sacro persolueris, quin & in reliquum tempus quæ debueris, condono. SATVR. Roga modo, equidem respondebo, si forte quod rogaris sciero. SACER. Illud in primis. Num uera sunt ista, quæ de te audimus? Quemadmodum deuoraris liberos tibi ex Rhea natos, utq; clam illa, subducto loque, saxum

ue, saxum infantis loco suppositum, tibi deuorandum tradiderit. Deinde puer adultus, te regno expulerit, bello superatum, mox arreptum in tartarum præcipitarit, uinculis iniectis, tum tibi, tum omnibus copijs auxiliarijs, quæ tecum in acie steterant. SATVR. Quid dixisti? Nisi festum celebraremus, essetq; licitum inebriari, atq; in dominos impune conuitia iacere, intelligeres profecto mihi permissum esse irasci, qui quidem istiusmodi roges, nihil reueritus adeo canum ac senem deum. SACER. At ego hæc Saturne, non ex meipso dico, Quin & Hesiodus & Homerus, nolo enim dicere, reliqui propè mortales omnes eadem de te credunt. SATVR. An tu putas uel pastorem illum, uel hunc ampollosum, uere quippiam de me scisse? Rem ad hunc considera modum. Est ne quisq; homo, non dicam deus, adeo durus, ut possit ipse uolens suos deuorare liberos? nisi si quis esset Thyestes, qui ab impio circumuentus fratre comederet. Sed finge esse qui possit, qui fiat, ut ignoret sese saxum edere uice pueri? Nisi forte dentibus sit huiusmodi, ut dolere non queant. Imò neq; bello confliximus, neq; Iupiter per uim imperium occupauit, sed ego illi uolens & ultro rerum administrationem tradidi, cessiq;. Porro neq; uinctum esse me, neq; in tartaro esse, uel ipse uides opinor, nisi prorsus oculis captus es, quemadmodum Homerus. SACER. Sed quid tibi accidit Saturne, ut imperium deponeres? SATVR. Ego tibi dicam. In summa, senex iam & podagrosus quum essem ob ætatem (unde etiam factum est, ut pleriq; mihi compedes esse finxerint) impar eram uiribus ad tam multa huius ætatis facinora punianda, nam erat assidue mihi sursum ac deorsum cursitandum obarmato fulmine, quo sacrilegos, periuros, ac raptores exurerem. Eratq; negotium plenum laboris, quodq; iuuenem desideraret. Itaq; mihi consulens, Ioui locum dedi. Quamq; & alioqui recte facturus mihi uidebar, si partitus filijs (nam erant) imperium, ipse pleramq; uitam conuiujs perocium traducerem, nihil necesse habens, neq; uota facientibus operam dare, nec ab ijs qui contraria petunt, molestia affici, neq; tonare, neq; fulminare, neq; grandinem aliquoties immittere. Sed senilem hanc, ac iucundissimam dego uitam, meracius bibens nectar, atq; interim cum Iapeto, reliquisq; æqualibus dijs confabulans. At regnat quidem ille mille districtus negocijs, nisi quod hos pauculos quos dixi, dies mihi uisum est excipere, in quibus recipio principatum, ut mortalibus in memoriam reducam. cuiusmodi fuerit me regnante uita, quum citra semetipsum, citraq; arationem cuncta illis prouenirent. Haud tum quidem aristæ, sed panis paratus, carnes apparatus, ac uinum fluminum instar fluebat, tum fontes mellis, lactisq;, propterea quod mortales omnes probi essent, & aurei. Hæc, inquã, mihi causa fuit, cur exigui temporis imperium

Suspicio scri-
bendū πειδο
Τῆς βασιλ. π. π. α.
δοτῆς βασι.
Eāq; lectionē
nos secuti su-
mus.

geram, atq; ob id undiq; plausus, cantiones, lusus, æqualitas omnibus
seruis, æque ac liberis, neq; em̄ me regnāte quisq; erat seruus. SACER.
At ego Saturne coniecturam istam ad seruos, & eos qui boias terunt,
referebam, quasi ob eam causam tibi fabula tribueret erga hos huma-
nitatem, quod memor te ipsum aliquando seruitutē seruissē, ac gestasse
compedes, eos magnificeres, qui simili essent fortuna. SATVR. Num
tu desines istiusmodi nugari nugas? SACER. Bene mones, itaq; desi-
no. Quin illud etiam mihi responde, talis ludere, in usu fuit tui quoq;
seculi mortalibus? SATVR. Erat sanē. At non depositis talentis, ac de-
cem nummūm milibus, quemadmodum uos facitis, uerum ut plurimo
nucibus, ne uidelicet discrucietur qui uictus esset, neue semper plora-
ret sese unum omnium non habere quod ederet. SACER. Et recte qui-
dem illi. Nam quo tandem præmio certassent ipsi talis, quum ipsi toti
essent aurei? Itaq; te loquente, tale quiddā mihi uenit in mentem, siqs
unum aliquem ex aureis illis uiris, in hāc nostram ætatem adductum
uulgo ostenderet, quid illi tandem eueniret? Nempe miserum (sat scio)
discerperēt, haud aliter incurstantes, q̄ in Pentheum Mænades, aut in
Orphēum sceminæ Thraciæ, aut in Actæonem canes, interq; sese de-
certarent, quantam quisq; maximam posset portionem auferre, ut q̄
ne in festo celebrando, à lucri studio temperent, quin ipso etiam festo
ad lucri abutuntur incrementum. Itaq; alij quidem tibi primitias im-
molant, amicos in conuiuio deprædantes. Alij uero tibi conuitiantur,
cum nihil ad rem pertineat, tum ipsas comminuunt tesseras, perinde
quasi illis sit imputandum, quod illi suapte sponte faciunt. Sed dic mi-
hi & illud, quid tādē causæ fuit, ut deus usq; adeo imbecillis, ac senex,
tempus inamcœnissimum delegeris, cum iam nix omnia occupat, pluri-
mus sæuit Boreas, cumq; nihil non gelu concretum est, arent arbores
nudæ decussis frondibus, squalent, horrentq; uacua floribus prata, cū
incurui, contractiq; mortales, perinde quasi extremo confecti senio, ad
focum fermē desident, interea tu festum diem agis? neque enim accom-
modum senī tēpus, neq; satis idoneum genio indulgētibus. SATVR.
Sed heus tu per multa quidem à me sciscitaris, cum potare iam oportet.
Itaq; non exiguam temporis portionem tuis rogationibus mihi de
festo perdidisti, dum ista mecum philosopharis, non admodum ad rē
pertinentia, quare nunc istis tandem omissis, conuiuū agitemus, plau-
damus, ac liberā agamus uitā. Deinde prisco more depositis nucibus,
ludamus tesseris, ac reges suffragijs creemus, ipsisq; ultro pareamus.
Siquidem ad eum modum effecerimus, ut uerum uideatur prouerbiū,
quod dicunt, senes repuerascere. SACER. Imò cui ista quæ dicis, nō pro-
bantur Saturne, precor ut ei nec tum bibere liceat, cum sitit. Itaq; biba-
mus,

mus, quandoquidem ut primo colloquio satis à te responsum est. Proinde uideor mihi recte facturus, si nostram hanc confabulationem, & quæ ipse interrogarim, & quæ tu propitius responderis, literis prodita, tradam amicis legenda, si qui sunt digni, qui tua dicta accipiant.

CRONOSOLON, id est, SATVRNALIVM LEGVM
LATOR, ERASMO INTERPRETE.

AEC ait Cronosolon sacrificus, & idem uates Saturni, earumq; legum conditor, quæ quidem ad festum pertinet. Quid pauperes facere oporteat, id alio misso libro illis ipsis perscripsi. Neq; dubito quin eas leges seruent, alioqui obnoxij futuri pœnis, quæ grauissimæ decretæ sunt in eos, q; minus paruerint. Vos autem diuites, uidete ne hæc mandata prætergrediamini, neq; negligentis. Nam si quis secus fecerit, is sciat se non me neglecturum legis latore, sed ipsum potius Saturnum, qui me condendis festi sui legibus delegit. Haud ille quidem in somnis uisus, sed nuper cum uigilante palàm congressus. Erat autem neq; compedibus uinctus, neq; situ obsitus, qualem eum pictores fingunt, exemplar à deliris poëtis mutuati, uerum fallacem quidem tenebat peracutam. Cætera uero & hilaris erat, & ualidus, regioq; apparatus. Atq; hac quidem specie mihi uisus est. Cæterum quæ locutus est, planè diuina sunt, & in his hæc digna, quæ uobis prius exponam. Nam ubi me uidit animo mœstum inambulantem, mox intellexit, quippe deus, quæ nã esset molestiæ causa, uidelicet grauer me ferre paupertatem, ut qui non pro temporis ratione unicam uestem haberem, cum iam esset gelu, multusq; flaret Boreas, glacies ac nix, aduersus quæ ego minime communitus eram. Multo magis autem, quod cum festum instaret iam proxime, reliquos uiderem apparantes, quæ ad uictimas, quæq; ad conuiuia requirebantur, mihi uero ipsi res non admodum ad festum instructas esse. Iam à tergo accedens, aureq; præhensa, ac uellicata, Nam hac specie sese mihi consueuit ostendere, Quid istud sibi uult (inquit) Cronosolon? uidere mihi sollicitus. An non æquum inquam here? Cum impios ac scelestos homines opibus superfluere, & solos delitijs frui uideam, ipse uero, mecumq; complures alij docti, cum inopia, summâq; rerum penuria uitam degimus? Ne tu quidem here, curas his rebus finem imponere, & ad æqualitatem reuocare. Tu ille, Cætera quidè, inquit, haud facile fuerit innouare, quæ uobis à Clotone, reliquisq; Parcis accidunt. Porrò paupertatis malum uobis corrigam, quatenus ad festum attinet. Sit autem hæc corrigendi ratio. Abi